

*„A magyar nyelv tanítására
különös gond fordítandó.”
/KAZINCZY/*

FELADATLAP

az

„ÉDES ANYANYELVÜNK”
nyelvhasználati verseny országos döntőjére

a gimnáziumi versenyzők
számára

Sátoraljaújhely
2005

1. Állapítsa meg, milyen szófajúak a példamondat aláhúzott szavai!

A város történetében először tisztelegnek intézményesített keretek között az aradi vértanúk emléke előtt október 6-án.

- a)
- b)
- c)
- d)

2. Milyenfajta toldalékok vannak a példamondatban aláhúzott szóvégeken?

A játékos félszáz alkalommal mal húzhatja magára a kettes számú mez.

- a)
- b)
- c)
- d)

3. Mit jelentenek a felsorolt *-ház* utótagú összetett szavak?

- a) körömház
- b) magház
- c) székház
- d) udvarház

- a)
- b)
- c)
- d)

4. Fogalmazza meg szócikkszerűen, mit jelent az *erkölcs* szó!

.....
.....
.....
.....

5. Oldja fel az alábbi mondat ridegségét, írjon helyette két stílusosabb mondatot!

A mi városunk menedzseli az árvízkárosult gyerekeket.

.....
.....
.....

6. Helyettesítse mai köznyelvi szavakkal az idézett Csokonai-verssorokban aláhúzott szavakat!

- a) „*Sírva mentem kvártélyáig.*”
- b) „*Csákóját könyvvel öntöztem,
Gyász pántlikám rá kötöztem.*”
- c) „*Utaz, köszönj rám egy pint bort!*”

- a)
- b)
- c)
- d)

7. Egy-egy régi közmondásunk mai megfelelőjét keressük. Melyek ezek? Értelmezze is őket!

a) Nem akarás – fejkarás.

Mai megfelelője:

Értelmezése:

b) Reggeli órának arany a szájában.

Mai megfelelője:

Értelmezése:

c) Sok pásztor rosszul őriz.

Mai megfelelője:

Értelmezése:

d) Macskának kötél a kolbász, ha el nem éri.

Mai megfelelője:

Értelmezése:

8. Hányféle jelentését ismeri a *játék* szónak? Írjon legalább négyet!

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

9. Helyettesítse megfelelő magyar szavakkal a példamondatban előforduló idegen szavakat!

Különleges kreativitás és zseniális kompozíciók jellemzik a zeneszerző munkásságát.

a)

b)

c)

10. Az alábbi meghatározásoknak, kifejezéseknek mindenesetben egy testrész nevéből képzett ige felel meg. Melyek ezek?

- a) a labdát a kapuba bólintja -
- b) titokban figyel -
- c) beteget kúrál -
- d) felesel -
- e) férfi és nő hosszan összenéz -
- f) szeret -
- g) duzzog, megsértődik -
- h) mellébeszél -

11. Az ismert jelölések alkalmazásával elemezze mondatrészek szerint a következő mondatot; készítse el az ágrajzát is!

Októberben a magyarországi iskolákban kétszer emlékeznek meg nemzeti történelmünk lélekemelő és megrendítő eseményeiről.

12. Alkosson egy olyan *egyszerű mondatot*, amelyikben van: alany, állítmány, tárgy, háromféle határozó és kétféle jelző! Az ismert jelölésekkel húzza alá az egyes mondatrészeket!

.....
.....
.....
.....
.....

13. Jelölje a Beszélni nehéz! rádióműsor megfejtéseiben alkalmazott módon a példamondat hangsúlyait és szüneteit!

Egyes mogyoróbokrok könnyelműen kibontották barkáikat, és a patakparton zöld fű sarjadt kíváncsian, ami ebben a kopárságban szinte szemtelenségnek hatott.

14. Pótolja a hiányzó írásjeleket a következő tagolatlan szövegben!

Szeressétek ezeket a kerteket gyermekeim és folytassátok a béke munkáját az építés munkáját mely nehéz és fáradságos munka bizony s nem eredményez érdemrendeket fényes kitüntetések de eredményez tiszta és szép érzést nyugodt lelkiismeretet családdal és nemzettel szemben a világ ma látom kapkodva szalad a fényes szerencse után s az országon végig idegen levegő árad léha pompának és üres cifrázkodásnak levegője vigyázatok nehogy elveszettek ennek a fényében mely káprázatos ugyan de üres és csaló fényesség.

/Wass Albert/

15. Elemesse a tagmondatok fajtája és viszonya szerint az alábbi példamondatokat!

- a) Most hódolok, most üdvözöllek én,

Hisz akkor úgylis hódolód elég lesz,

Ha a magasból ellenidre majd

A véres porba diadallal nézsz.

.....
.....
.....

- b) Mikorra a patak vize tükörré lett,

Melybe ezer csillag ragyogása nézett:

Jancsi Iluskáék kertje alatt vala;

Maga sem tudta, hogy miképp jutott oda.

.....
.....
.....

16. Állapítsa meg, milyen műfajba sorolhatók az alábbi szövegrészek! Válaszát röviden indokolja is!

- a) Az intézmény egykori rektorának emléke előtt hangversennyel tisztelegnek ma este hét órakor a Zeneakadémia nagytermében.
- b) A könyv fejezetei a pedagógusképzés széles körben oktatott pszichológiai ismeretanyagát tárgyalják, a témakörök sorba rendezése azonban nem követi a tudományterület klasszikus felosztási rendjét, hanem a tanári képzés sajátos szükségleteiből indul ki.
- c) A halomtól keletre a sátoraljaújhelyi templom tornyai, Borsi omladéka, északra a két Toronya és Hosszú-Láz tűntek szembe, valamint a nyugattól délig húzódó erdős, de szép alakú hegyek bércei.
- d) A nyitvatartási időn kívül az árusító helyet lehetőség szerint ki kell üríteni, ellenkező esetben a közterület használójának gondoskodnia kell az árusító hely őrzéséről, illetve a városképi szempontoknak mindenben megfelelően, biztonságos, a közterületen tartózkodókra semmilyen veszéllyel nem járó állapotban tartásáról.

- a) műfaj:..... indoklás:.....
.....
- b) műfaj:..... indoklás:.....
.....
- c) műfaj:..... indoklás:.....
.....
- d) műfaj:..... indoklás:.....
.....

17. Készítsen meghívót valamely iskolai rendezvényre! Ügyeljen a formára is!

18. Indokolja meg, miért hibásak az alábbi példamondatok! Írja le azt is, hogyan hangoznának helyesen!

a) Úgy a tiszték, mint a matrózok rövid időn belül elhagyták a süllyedő hajót.

Indoklás:

.....

Helyesen:

b) Az igazgató a legoptimálisabb feltételeket biztosította az intézmény dolgozóinak.

Indoklás:

.....

Helyesen:

c) Feleségén keresztül ő is tagja lett az előkelő társaságnak.

Indoklás:

.....

Helyesen:

d) A barátnőmmel naponta írunk egymásnak; a legutolsó levelében ez áll: ...

Indoklás:

.....

Helyesen:

.....

19. Írjon két-két közmondást és szólást a *szem* kulcsszóval! Értelmezze is őket!

közmondások:

a)

Értelmezése:

.....

b)

Értelmezése:

.....

